

۲۱۵۲۹۲۶

خسارات زائد بر ديه

مؤلف:

میر محمد اسماعیل صلاحی فخر

انتشارات فرهوش

تابستان ۱۳۹۹

www.ketab.ir

سرشناسه	: صادقی فخر، محمداسماعیل، ۱۳۳۷-
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام
	: Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: خسارات زاید بر دیه/مولف محمداسماعیل صادقی فخر.
مشخصات نشر	: تهران: فرهوش، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۱ص.
شابک	: 978-600-495-894-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۹۷-۲۰۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: دیات -- ایران
موضوع	: Blood money (Islamic law) -- Iran
موضوع	: حقوق جزا -- ایران
موضوع	: Criminal law -- Iran
موضوع	: دیات
موضوع	: (Blood money (Islamic law
موضوع	: تأمین خسارت -- ایران
موضوع	: Indemnity -- Iran
رده بندی کنگره	: ۳۹۸۰-KM۲
رده بندی دیویی	: ۵۵۰، ۲۱، ۴۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۳، ۷۲
وضعیت رکورد	: ف

نام کتاب: خسارات زاید بر دیه

نویسنده: محمد اسماعیل صادقی فخر

ناشر: انتشارات فرهوش

ناظر فنی: سمانه حاسمی

صفحه آرا و ویراستار: معصومه یوسنی

طراح جلد: آرزو پاشا

نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۳۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۹۵-۸۹۴-۳

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص و محفوظ ناشر است

آدرس: میدان انقلاب- ضلع جنوب شرقی- ساختمان مترجمان- پلاک ۱۷- طبقه ۱

انتشارات: ۰۹۱۰۷۸۹۲۷۴۷-۰۹۱۱۶۱-۶۶۴۰۱۱۶۱

دبیرخانه: ۰۶۶۹۱۱۷۲۶-۰۶۶۴۰۶۳۰۹

دورنگار: ۸۹۷۸۴۵۵۸

www.farhoosh-pub.com

فهرست

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار.....
۱۱	مقدمه.....
۲۵	بخش اول: کلیات و مفاهیم.....
۲۸	مروری بر مطالعات انجام شده.....
۲۸	دیه در دوران باستان.....
۲۹	دیه در زمان جاهلیت.....
۳۰	دیه در صدر اسلام.....
۳۱	دیه در ادیان و دین‌های مختلف.....
۳۵	معنای لغوی، اصطلاحی دیه در فقه اسلامی.....
۳۵	دیه از منظر فقهان امامیه.....
۳۷	دیه از منظر فقهای امامیه.....
۴۰	عناصر دیه.....
۴۱	تعریف دیه از دید قانونگذار ایران، حقوق آن‌ها.....
۴۱	دیه از دید قانونگذار.....
۴۳	دیه از دید حقوقدان‌ها.....
۴۴	موارد پرداخت دیه.....
۴۵	دیه در جنایت عمدی.....
۴۵	ضابطه جنایت عمدی.....
۴۷	حکم جنایت عمدی و جایگاه دیه در آن.....
۵۲	دیه در جنایت شبه عمد.....
۵۲	ضابطه جنایت شبه عمد.....
۵۴	حکم جنایت شبه عمد.....
۵۶	دیه در جنایت خطای محض.....
۵۶	ضابطه خطای محض.....
۵۹	حکم جنایت خطای محض.....
۶۱	معنا و مفهوم خسارت و انواع آن.....
۶۱	خسارت.....
۶۲	جرم.....
۶۵	مطالبه خسارت ناشی از جرم.....
۶۵	انواع خسارات.....
۶۵	خسارات مادی.....

۷۷ خسارت معنوی
۸۷ بررسی عدم النفع در فقه و حقوق اسلامی
۸۷ بیان نظر موافقین در مطالبه منافع مفوتہ
۹۲ بیان نظر مخالفین در مطالبه منافع مفوتہ
۹۷ بخش دوم: دیه مجازات است یا خسارت؟
۹۷ بررسی ماهیت دیه و اقوال مطروحه
۹۷ نظریه قائلین به خسارت
۱۰۱ نظر قائلین به مجازات
۱۰۵ قول به خسارت و مجازات
۱۱۱ منع مطالبه خسارت زائد بر دیه و ادله طرفداران آن
۱۱۲ تلقی دیه به عنوان خسارت
۱۱۳ تلقی مطالبه خسارت زائد بر عنوان مخالفت با شرع اسلام
۱۲۱ بخش سوم: جواز مطالبه خسارت زائد بر دیه
۱۲۱ نظریه فقهاء
۱۲۶ نظریه حقوقدانان
۱۲۸ تقریر استدلال فقیهان اسلامی
۱۲۹ تقریر استدلال حقوق دانان
۱۳۳ جواز مطالبه خسارت زائد بر دیه با استناد به قواعد فقهی و بنای عقلا
۱۳۴ قاعده لاضرر
۱۳۵ مفهوم قاعده لاضرر
۱۳۵ حمل نفی بر نهی یا اراده نهی از نفی
۱۳۶ نفی ضرر غیر متدارک
۱۳۷ نفی حکم ضرری
۱۴۱ نفی حکم به لسان نفی موضوع
۱۴۲ نهی حکومتی و سیاسی نظر امام خمینی
۱۴۳ جنبه اثباتی قاعده لاضرر
۱۵۰ خلاصه مطلب و نتیجه گیری ذیل قاعده لاضرر
۱۵۱ بنای عقلاء
۱۵۵ مکاتب موجود در زمینه اعتبار بنای عقلاء
۱۵۵ مکتب لزوم امضاء
۱۶۲ مکتب اعتبار ذاتی
۱۶۵ نتیجه نحوه دلالت بنای عقلاء بر جواز اخذ خسارت زائد بر دیه
۱۶۸ قاعده تسبیب

پیشگفتار

دیه در لغت یعنی آنچه به مقتول یا ولی دم او پرداخته می‌شود لذا در ماده پانزده ق.م.ا آمده: که دیه مالی است که از طرف شارع برای جنایت تعیین شده است. اما از منظر تاریخ، دیه در دوران باستان به‌عنوان کیفر یا غرامت وجود داشته است منتها میزان آن به تبع اختلاف مقام مجنی علیه متفاوت بوده است زمان جاهلیت در «زیرب دیه العربیه اجباری، مرسوم نبود بلکه دیه اختیاری آن هم بندرت جریان داشته است. چونکه مردم در آن زمان بیش‌تر حس انتقام‌جویی داشتند اما در صراط اسلام پس از هجرت حضرت رسول (ص) به مدینه و تشکیل دولت و تدوین قانون، وضع دیه توسط اسلام و پیامبر (ص) مورد امضاء قرار گرفت و در بعضی موارد تعیین آن اعلام گردید.

خسارت در لغت به معنای ضرر کسی، زیان بردن و زیان دیدن و در اصطلاح، مالی که باید از طرف کسی که باعث ایراد ضرر به دیگری شده به متضرر داده شود، خسارت مادی و معنوی به ترتیب، اولی حد دینی و اقتصادی دارد و دومی فاقد این جنبه می‌باشد ضرر بر فوت منفعت نیز صدق می‌کند چون در هر حال منفعت از بزه دیده فوت شده است و عامل آن به‌عنوان عامل ضرر با استناد به قواعد مسئولیت ملزم به جبران خسارت می‌شود در حالیکه مخاصمین چهار مطالبه عدم النفع معتقدند که لازمه‌ی تحقق مالیت، عینیت است و وجود خارجی داشتن، شرط لازم صدق مال بر اشیا است.

در مورد این سوال که دیه مجازات است یا جبران خسارت است سه قول مطرح شده است: قول اول - مجازات بودن دیه (نظر اکثر). قول دوم - خسارت بودن دیه (نظر اقل). قول سوم - دو وجهی بودن دیه (مجازات و خسارت) قائلین بر مطالبه

خسارت مازاد بر دیه نیز دو دسته‌اند: دسته اول - قائل به مستقل بودن ضمان دیه از زیان وارده‌اند.

دسته دوم: قائل بر این هستند که خسارت مازاد بر دیه قابل جبران می‌باشد. در پایان با استناد به مواد قانونی و رأی اصراری شماره ۶-۱۳۷۵/۴/۵ هیأت عمومی شعب حقوقی دیوان عالی کشور و بنای عقلا و قواعد فقهی لاضرر و تسبیب و نفی عسر و حرج می‌توان گفت دیه صرفاً نمی‌تواند مجازات و یا خسارت باشد بلکه خسارات مازاد بر دیه نیز قابل مطالبه است. النهایه ماهیت دووجهی دیه با واقعیت‌های موجود و مشکلات ناشی از اتفاق حوادث مربوطه از قبیل هزینه‌ها و خسارات متفرقه دیگر، بیشتر منطبق با عدالت بوده و مطالبه خسارت زائد بر دیه موجه به نظر می‌رسد.

www.ketab.ir